

Political Awareness Situation of Residents in Udon Thani Municipality

Thammarat Thammarit

Independent Scholar in Political Science and Public Administration

Chot Bodeerat

Assistant Professor, College of Local Management and Development

Pibulsongkram Rajabhat University

Received: November 13, 2017 **Accepted:** April 20, 2018

Abstract

The research aimed to (1) study the state of political awareness of people in Udon Thani Municipality and (2) study and analyze the political awareness issue of people in Udon Thani Municipality. Qualitative research was used. The key informants were of 14 political actors consisted of: (1) 3 Udon Thani Municipality administrators, 3 community leaders, 5 community committees, and 3 science scholars. The research instruments were semi-structured interviews and analyzed data by inductive method. The results of the research found that (1) the state of political awareness before the coup in 2014 the people had high political awareness, but after the coup in 2014 the people have had the political inertia. (2) the prominent political issue interested by the people was the perception of political information through all types of social media.

Key word: Political awareness

สภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

ธรรมรัตน์ ธรรมยาฤทธิ์

นักวิชาการอิสระด้านรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

โชติ บศิริรัฐ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำวิทยาลัยการจัดการและการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ได้รับบทความ: 13 พฤศจิกายน 2560 ตอบรับตีพิมพ์: 20 เมษายน 2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี (2) ค้นหาและวิเคราะห์ประเด็นการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้มีบทบาททางการเมือง รวมทั้งสิ้น 14 คน ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารเทศบาลนครอุดรธานี 3 คน (2) ประธานชุมชน 3 คน (3) คณะกรรมการชุมชน 5 คน และ (4) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 3 คน เลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีอุปนัย ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนก่อนรัฐประหาร 2557 มีการตื่นตัวทางการเมืองสูง แต่หลังการรัฐประหาร 2557 มีความเฉื่อยชาทางการเมือง (2) ประเด็นการตื่นตัวทางการเมืองที่มีความโดดเด่นและประชาชนให้ความสนใจมากที่สุด ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกประเภท

คำสำคัญ: การตื่นตัวทางการเมือง

บทนำ

ประชาธิปไตยจะพัฒนาไปในทิศทางก้าวหน้าและยั่งยืนมากน้อยเพียงใด เงื่อนไขสำคัญขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชนในประเทศนั้นๆ ที่จะเข้าใจในสาระสำคัญและตระหนักถึงคุณค่าของประชาธิปไตย รวมถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่เกิดจากการมีสำนึกทางการเมืองและการตื่นตัวทางการเมืองเป็นลำดับแรกก่อน เนื่องจากการตื่นตัวทางการเมืองไม่เพียงแต่เป็นวิธีการในการพัฒนาทางการเมืองเท่านั้น หากแต่เป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสมและสอดคล้องกับประชาธิปไตยสมัยใหม่ (วัฒนา เสงี่ยมพร, 2555: 30-31) ทั้งนี้หากประชาชนในสังคมมีสำนึกและมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอย่างต่อเนื่องย่อมส่งผลให้ประชาธิปไตยมีคุณภาพอย่างที่เราคาดหวังได้ กล่าวคือ ประชาชนเป็นผู้แสดงทางการเมืองมากกว่าจะเป็นผู้ชมทางการเมือง ดังนั้น การตื่นตัวทางการเมือง จึงต้องมีลักษณะที่ต่อเนื่องและมีความเป็นเหตุเป็นผลอันเกิดจากโน้มน้าวมโนทัศน์ของประชาชนที่เข้าใจสภาพการเมืองอย่างถูกต้อง แต่ไม่ใช่เป็นการตื่นตัวที่เกิดจากการปลุกเร้าเพื่อให้เกิดอารมณ์ร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพียงช่วงเวลาสั้นๆ

การตื่นตัวทางการเมืองที่ผ่านมาบ่อยครั้งพบว่าเกิดจากการปลุกเร้าหรือปลุกกระดมให้เกิดการตื่นทางการเมืองเพื่อตอบสนองผลประโยชน์ทางการเมืองให้กับกลุ่มการเมืองบางกลุ่มมากกว่าจะเกิดจากการปลุกจิตสำนึกประชาชนให้หันมาตื่นตัวสนใจกับปัญหาบ้านเมืองโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตื่นตัวในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจในนโยบายรัฐบาล เนื่องจากรัฐบาลได้รู้ถึงความต้องการของประชาชนผ่านข้อเรียกร้องและข้อเสนอที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ การตื่นตัวทางการเมืองที่ดีต้องคำนึงถึงเหมาะสม กล่าวคือ ไม่เป็นการตื่นตัวไปตามกระแสจนเกินไป จนทำให้กลายเป็นการปลุกกระดมทางการเมืองและก่อให้เกิดวิกฤติความวุ่นวายทางการเมืองของประเทศชาติ ซึ่งพบเห็นได้ในหลายเหตุการณ์ที่ผ่านมา Samuel Huntington (1971: 283) มองว่าการตื่นตัวทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้ประชาธิปไตยเกิดความเข้มแข็งได้หากดำเนินการอย่างมีขอบเขตที่เหมาะสมเป็นไปตามกฎกติกาที่ร่วมกันกำหนดไว้ แต่หากการตื่นตัวทางการเมืองมีสูงจนเกินไป จนไม่อยู่ในกรอบกติกาและรัฐบาลไม่สามารถตอบสนองได้ทั้งหมดอาจจะนำไปสู่ความไร้ระเบียบของระบอบประชาธิปไตยได้ในที่สุด

เหตุการณ์รัฐประหาร 2 ครั้งหลังสุด ในปี 2549 และ ปี 2557 ได้พิสูจน์ให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนคนไทยทุกฝ่ายมีสูง และบ่อยครั้งคณะรัฐประหารพยายามมักจะอ้างว่า ด้วยเหตุที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองสูงจนทำให้เกิดความวุ่นวายทางการเมืองอย่างที่ปรากฏ และที่สำคัญมากไปกว่านั้นคณะรัฐประหารได้อ้างเหตุแห่งความวุ่นวายทางการเมืองดังกล่าวทำการรัฐประหารเพื่อยุติปัญหาตามที่คณะรัฐประหารมีความเชื่อว่า หากปล่อยให้สถานการณ์วุ่นวายดังกล่าวบานปลายต่อเนื่องจะกลายเป็นการจลาจลและรัฐไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งอยู่ในสภาวะรัฐล้มเหลว (Failed State) (ชานาญ จันทรเรือง, 2560: 2) อย่างไรก็ตามข้ออ้างของคณะรัฐประหารที่ทำการยึดอำนาจทุกครั้งได้สวนทางกับแนวคิดของนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์หลายท่าน อาทิ ลิขิต อีระเวคิน (2558: 25-26) มองว่าวิกฤติการณ์ทางการเมือง 2 ครั้งที่ผ่านมาได้ทำให้เห็นมิติพัฒนาการเมืองการเมืองเชิงบวก ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองมาก อย่างน้อยได้เข้ามาตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ต่างกับอดีตที่ผ่านมาประชาชนมีความรู้สึกว่าการบริหารราชการแผ่นดินเป็นหน้าที่ของรัฐบาล

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

แต่เพียงฝ่ายเดียว ทำนองเดียวกัน เกษียร เตชะพีระ (2558: 36-37) เห็นว่า เนื่องจากประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมืองอย่างต่อเนื่องและต้องการเข้ามาตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาล ส่งผลให้รัฐบาลที่จะมาบริหารประเทศต่อจากนี้ไป ก่อนจะดำเนินการอะไรต้องพิจารณาใคร่ครวญเป็นอย่างดีเสียก่อน

การตื่นตัวทางการเมืองดังที่กล่าวมานั้นจะเห็นนัยสำคัญที่น่าสนใจ คือ “ความเหมาะสมและความพอดี” การตื่นตัวทางการเมืองหากมีน้อยเกินไปหรือไม่มีเลยก็จะกลายเป็นความเฉื่อยชาทางการเมือง ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อการพัฒนาประชาธิปไตยสมัยใหม่ ในทางกลับกันการตื่นตัวทางการเมืองหากมีมากจนเกินไป โดยไม่คำนึงถึงขอบเขตกฎกติกาของสังคมก็จะกลายเป็นความวุ่นวายของบ้านเมือง ดังนั้น เมื่อนำบริบทการตื่นตัวทางการเมืองดังกล่าวมาพิจารณากับสภาพพื้นที่การวิจัยในครั้งนี้ คือ เทศบาลนครอุดรธานี จะพบปรากฏการณ์ทางการเมืองที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ สภาพแวดล้อมทางการเมืองก่อนการรัฐประหารในปี 2557 ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองค่อนข้างสูง โดยเห็นได้จากการเข้าร่วมลงรายชื่อไม่เห็นด้วยกับการออกกฎหมายนิรโทษกรรมเหมาเข่งของรัฐบาลพรรคเพื่อไทย รวมทั้งการออกมาร่วมชุมนุมกับแนวร่วมกลุ่มการเมือง (กปปส.) เพื่อขับไล่รัฐบาลขณะเดียวกันยังมีประชาชนอีกจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมโดยออกมาต่อต้านกลุ่มการเมือง กปปส. เช่นกัน สภาพดังกล่าว จึงกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมืองที่ยังรากลึกเข้าไปในทุกพื้นที่จนไม่สามารถจะหันหน้าเข้ามาพูดคุยกันในฐานะพี่น้องร่วมชาติ

อย่างไรก็ตาม ภายหลังการรัฐประหาร 2557 การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานียังไม่อาจจะทราบอย่างแน่ชัดว่ามีมากน้อยเพียงใดและแตกต่างจากการตื่นตัวทางการเมืองในห้วงก่อนการรัฐประหาร 2557 หรือไม่ ด้วยเหตุแห่งความสงสัยในปรากฏการณ์การตื่นตัวทางการเมืองในบริบทพื้นที่ ผู้วิจัยได้เฝ้าติดตามและประเมินสภาพบริบททางการเมืองในพื้นที่เป็นระยะ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “สภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี” เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อสารสนเทศในการศึกษาวิจัยทางการเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี
- 2) เพื่อค้นหาและวิเคราะห์ประเด็นการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี

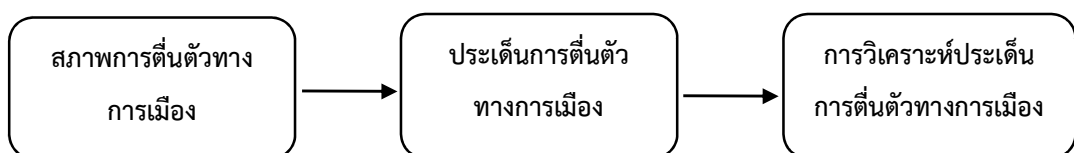
ขอบเขตการวิจัย

- 1) ขอบเขตประชากร ได้แก่ ผู้มีบทบาททางการเมือง ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลนครอุดรธานี ประธานชุมชน คณะกรรมการชุมชน และนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์
- 2) ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ เป็นการศึกษาสภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนโดยทั่วไปในห้วงปี พ.ศ.2557-2560 พร้อมทั้งการค้นหาประเด็นการตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งจะนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงสาระสำคัญการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่วิจัย
- 3) ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ ชุมชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีทั้งหมด 104 แห่ง

4) ขอบเขตระยะเวลาการวิจัย ตั้งแต่ ตุลาคม 2557-ตุลาคม 2560

กรอบแนวคิดการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาสภาพการตื่นตัวทางการเมืองและการวิเคราะห์การตื่นตัวทางการเมือง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยเริ่มจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตื่นตัวทางการเมืองเป็นเบื้องต้น ซึ่งในประเด็นนี้มีนักวิชาการหลายท่าน อาทิ Samuel Huntington (1971: 283), วัฒนา แซ่โพระ (2555: 30-31) และภูสิทธิ์ ชันติกุล (2553: 80) ได้สรุปถึงประเด็นการศึกษาบริบททางการเมืองที่มุ่งแสวงหาสภาพข้อเท็จจริงในเรื่องของการตื่นตัวทางการเมืองเองก่อน โดยชี้ให้เห็นว่าการตื่นตัวทางการเมืองเป็นเรื่องที่ตีความที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของประชาชนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองทุกขั้นตอน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การให้ความสนใจต่อข้อมูลข่าวสารทางการเมือง การสนทนาปัญหาบ้านเมือง การร่วมรณรงค์หาเสียง การออกไปประท้วงรัฐบาล และการออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ประเด็นความตื่นตัวทางการเมืองเหล่านี้ ส่งผลกระทบโดยตรงต่อพัฒนาการการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นให้ประชาชนทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ หรือเสมือนหนึ่งว่าเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองที่ทุกฝ่ายมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยร่วมกันอย่างแท้จริง (ระพีพร คณะพล และคณะ, 2560 : 53) นอกจากนี้การประเมินว่าประเทศใดมีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใดให้ดูที่ประชาชนในประเทศนั้นมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด และการแสดงออกทางการเมืองได้มากน้อยเพียงใด ประเด็นนี้ วิศาล ศรีมหาวโร (2554: 63) ให้ข้อคิดเห็นไว้ว่า เสรีภาพในการแสดงออกดังกล่าวนั้นเป็นผลโดยตรงที่จะทำให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ จะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงเริ่มต้นที่กรอบแนวคิดแรกว่าด้วยเรื่องการศึกษาสภาพการตื่นตัวทางการเมืองก่อน โดยศึกษาเพื่อหาสภาพการตื่นตัวทางการเมืองจากแนวคิดทฤษฎีก่อน จากนั้นนำไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่เพื่อให้ได้ประเด็นการตื่นตัวทางการเมืองของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง และทำการวิเคราะห์แต่ละประเด็นของการตื่นตัวทางการเมือง รายละเอียดของกรอบแนวคิดดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ สร้างกรอบแนวคิดจากฐานล่าง โดยการสังเคราะห์จากแหล่งข้อมูลบุคคลผสมผสานกับแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ อาทิ แนวคิดทฤษฎีวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น ผู้วิจัย จึงกำหนดวิธีการวิจัยดังนี้

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

1) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้มีบทบาททางการเมืองในเขตเทศบาลนครอุดรธานีรวมทั้งสิ้น 14 คน ประกอบด้วย (1) ผู้บริหารเทศบาลนครอุดรธานี 3 คน (2) ประธานชุมชน 3 คน (3) คณะกรรมการชุมชน 5 คน และ (4) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ 3 คน เป็นการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นการเลือกเฉพาะบุคคลที่มีบทบาทเด่นชัดทางการเมืองก่อนการรัฐประหาร 2557

2) เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่สร้างจากแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง และคัดกรองเอาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริบทการวิจัย นำมาร่างเป็นแบบสัมภาษณ์ โดยออกแบบให้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับสภาพการตื่นตัวทางการเมืองและประเด็นทางการเมือง จากนั้นนำมาร่างเป็นแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบใน 3 ประเด็น คือ (1) ตรวจสอบด้านเนื้อหา (2) ตรวจสอบด้านภาษา และ (3) ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา และนำแบบสัมภาษณ์มาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำ จากนั้นจึงสร้างเป็นแบบสอบถามสมบูรณ์แบบ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ดำเนินการโดยทุนส่วนบุคคล ผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากที่อยู่ปัจจุบันของผู้วิจัย ไปยังกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มเพื่อนัดแนะวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อได้หนังสือตอบรับจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความพร้อมแล้ว ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึก ก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ขออนุญาตแนะนำตัวเองและขออนุญาตบันทึกเสียง รวมถึงการบอกกล่าวถึงวัตถุประสงค์ ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้ทราบในเบื้องต้น และพูดคุยสร้างความคุ้นเคยเพื่อมิให้บรรยากาศเป็นทางการมากนัก จากนั้นผู้วิจัยเริ่มสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการเรียงลำดับหัวข้อ และระหว่างที่มีการสัมภาษณ์อยู่นั้น ผู้วิจัยจะจดบันทึกแยกประเด็นสาระสำคัญไปด้วย จนกระทั่งสิ้นสุดประเด็นการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจึงกล่าวขอบคุณ และขออนุญาตลากลับ ทั้งนี้ก่อนจะจบการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขอความกรุณากับผู้ให้ข้อมูลไว้ว่า เมื่อมีข้อสงสัยเพิ่มเติมจะรบกวนติดต่อกลับทั้งทางโทรศัพท์ อีเมลล์ และแอปพลิเคชันไลน์

4) การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มเป้าหมายครบถ้วนทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยได้ถอดเนื้อหาจากเครื่องบันทึกเสียงทั้งหมดและนำมาแยกข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายแต่ละคน โดยใส่รหัสข้อมูลและจัดหมวดหมู่ข้อมูลที่มีลักษณะคล้ายกันให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน จากนั้นนำข้อมูลที่มีการจัดกลุ่มเป็นหมวดหมู่มาวิเคราะห์ด้วยวิธีอุปนัย (Induction) อาทิ การวิเคราะห์ความ ตีความ และสรุปความ โดยเชื่อมโยงแต่ละประเด็นเข้าหากันในลักษณะ 3 เสา ได้แก่ (1) เนื้อหา (2) แนวคิดทฤษฎี และ (3) องค์ความรู้ผู้วิจัย (ชาย โพธิ์สิตา, 2550: 58-59) และนำเสนอในเชิงพรรณนาตามลำดับ

ผลการวิจัย

1) สภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี มีลักษณะเอนเอียงต่อความเป็นไปของการเมืองที่กำลังเกิดขึ้น หรือเรียกอีกอย่างว่า “ไมอินดิยันร้ายกับการเมือง” เหตุผลสำคัญที่เป็นเช่นนั้นเนื่องจากประชาชนได้เห็นสถานการณ์ทางการเมืองทุกระดับทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ที่มีการแก่งแย่งแข่งขันกันทำให้สังคมแตกแยกทางความคิดขาดความรักความสามัคคี และไม่ได้ดำเนินการไปตามกรอบกติกาที่

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ รวมถึงการเห็นพ้องติกรรณทางการเมืองของนักการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้งหรือการรัฐประหารมีลักษณะไม่แตกต่างกัน อาทิ การแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้อง การทุจริตคอร์รัปชัน และการผูกขาดอำนาจ เป็นต้น

2) ประเด็นการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี ประกอบด้วย (1) การเข้าร่วมรับฟังปราศรัยทางการเมือง (2) การรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (3) การสนทนาประเด็นทางการเมือง (4) การร่วมรณรงค์หาเสียง (5) การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และ (6) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไปที่ประเด็นที่ค้นพบโดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

2.1) การเข้าร่วมรับฟังปราศรัยทางการเมือง ส่วนใหญ่เข้าร่วมตามกระแสการเมืองที่เปิดกว้างและมีความสนใจในนโยบายว่า สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้มากน้อยเพียงใด แต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะมีการพิจารณาอย่างละเอียดด้วยตรรกะทางวิชาการมากนัก ดังนั้น การเข้าร่วมรับฟังการปราศรัยทางการเมืองของประชาชน จึงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองในระดับหนึ่ง แต่ภายหลังการรัฐประหารในปี 2557 เป็นต้นมา และมีการประกาศห้ามพรรคการเมืองทำกิจกรรมทางการเมือง ทำให้ประชาชนเกิดความเบื่อหน่ายทางการเมือง และไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ประเด็นนี้ ผู้นำชุมชน 2 แห่ง ได้ให้ความเห็นว่า “แต่ก่อนก็สนใจทางการเมืองเข้าร่วมฟังปราศรัยกับพรรคเพื่อไทยทุกครั้งนะ เห็นว่านโยบายเขาดี แต่พอ คสช.เข้ามาล้มรัฐบาลเพื่อไทย ชาวบ้านเขามองว่าเหมือนการปล้นรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง ต่อไปไม่รู้จะเลือกไปทำให้ผู้แทนเลือกไปแล้วตั้งรัฐบาลก็ล้มกระดานกันอีก”

“การเข้าร่วมรับฟังปราศรัยแต่เดิมนั้นประชาชนจะเข้ารับฟังนะ อยู่ที่สวนสาธารณะหนองประจักษ์แต่ยึดอำนาจแล้ว พวกเราก็ไม่ได้รับฟังการปราศรัยใดๆ จริงๆ แล้ว พวกเราสนใจนะว่า การบริหารประเทศของแต่ละพรรคจะบริหารอย่างไร เรารับรู้ข่าวสารการเมืองส่วนหนึ่งมาจากการปราศรัยนั้นละ”

2.2) การรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ส่วนใหญ่นิยมรับฟังข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทุกประเภท เนื่องจากประชาชนทุกคนมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ มีอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัยสามารถเชื่อมต่อกับเครือข่ายอินเทอร์เน็ตทั่วโลก การรับชมและรับฟังข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจึงเป็นไปด้วยความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสมอภาคและเลือกรับฟังรับชมในข้อมูลข่าวสารทางการเมืองได้อย่างหลากหลายจากทุกแหล่งข้อมูลข่าวสารทั้งที่อยู่ในประเทศไทยและทั่วโลก กล่าวได้ว่า การมีสื่อสังคมออนไลน์เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวทางการเมือง เนื่องจากได้รับรู้ถึงข่าวสารเหตุการณ์ทางการเมืองในแต่ละวันอย่างต่อเนื่อง จนบางครั้งสามารถวิเคราะห์การเมืองได้เอง และสื่อสารการเมืองระหว่างประชาชนด้วยกันได้ ทำให้เกิดปรากฏการณ์ การตื่นตัวทางการเมืองอย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะมียึดอำนาจในปี 2557 เป็นต้นมา แต่กระแสการยึดอำนาจดังกล่าวไม่ได้มีผลต่อการรับฟังรับชมข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนแต่ประการใด แต่กลับเพิ่มความสนใจในประเด็นทางการเมืองบางประเด็นมากขึ้น อาทิ กำหนดการเลือกตั้ง เป็นต้น ประเด็นนี้ ผู้บริหารเทศบาลนครอุดรธานี และนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์มองปรากฏการณ์สื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลโดยตรงต่อการตื่นตัวทางการเมือง ดังนี้

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

“การเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการพัฒนาการตื่นตัวทางการเมืองอย่างมาก ประชาชนแทบจะทุกคนเขามีมือถือกัน ดูคลิปข่าว คลิปวิดีโอการเมืองกันหมด เขารู้ว่าใครเป็นอะไร การยึดอำนาจในปี 2557 เขาก็รู้ว่ามันเกิดอะไรขึ้น ประชาชนเขาเข้าใจดี ถ้าจะตอบว่าสื่อสังคมออนไลน์มีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองหรือไม่ คำตอบที่ได้คือ มีผลอย่างมาก”

“สื่อสังคมออนไลน์มีผลโดยตรงต่อทัศนคติของประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้โดยอัตโนมัติ แต่เดิมการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองมักจะขึ้นอยู่กับหน่วยงานราชการ แต่ปัจจุบันประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยตรงจากสื่อสังคมออนไลน์ จนกล่าวได้ว่า ประชาชนมีความความคิดทางการเมืองที่ก้าวไกลไปกว่าที่ผู้นำทางการเมืองบางฝ่ายได้คาดการณ์ไว้เสียอีก”

2.3) การสนทนาประเด็นทางการเมือง ส่วนใหญ่สนทนาประเด็นทางการเมืองในโอกาสต่างๆ เช่น ช่วงเช้าประชาชนในแต่ละชุมชนยืนรอใส่บาตรพระสงฆ์ ระหว่างที่ยืนรอนั้นก็จะมีการสนทนาทางการเมืองกัน เรื่องที่นำมาสนทนาส่วนใหญ่เกี่ยวกับนโยบายรัฐบาล นายกรัฐมนตรีทำอะไร สส.สว.คนนั้นเป็นอย่างไร การทำหน้าที่ในรัฐสภา และนอกนั้นเป็นเรื่องเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับปากท้องชีวิตความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐาน หรือในร้านค้าชุมชนจะมีโทรทัศน์ให้รับชมข่าวสารเหตุการณ์บ้านเมือง ประชาชนที่มาจับจ่ายสินค้าจะสนทนากันในเรื่องที่ผู้สื่อข่าวแต่ละช่องได้นำเสนอข่าว ลักษณะนี้ทำให้เห็นว่า การสนทนาทางการเมืองส่งผลให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ อย่างน้อยได้แสดงให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสนใจต่อปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละหัว แต่ประเด็นที่เป็นข้อกัฏในการสนทนาทางการเมืองในกรณีนี้ คือ การคำนึงถึงฝ่ายหรือขั้วการเมืองระหว่างเสื้อแดงกับเสื้อเหลืองมากจนเกินขอบเขต เนื่องจากในเขตเทศบาลนครอุดรธานี มีทั้งประชาชนที่มีความนิยมทางการเมืองเสื้อแดงและเสื้อเหลืองผสมกัน การสนทนาทางการเมืองผิดขั้วการเมือง อาจจะทำให้เกิดความรุนแรงขึ้นมาได้ แต่หากมองในภาพรวมในเรื่องของการตื่นตัวทางการเมืองแล้ว จะพบว่าการสนทนาทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี ก่อนการรัฐประหารในปี 2557 ค่อนข้างจะเกิดความตื่นตัวไม่น้อย ประเด็นนี้ นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ และประธานชุมชนในเทศบาลนครอุดรธานีได้ให้ความเห็นว่า

“การพูดคุยทางการเมืองในหมู่ประชาชนด้วยกันก็ค่อนข้างพูดคุยกันอย่างหลากหลาย ใครมีประเด็นทางการเมืองอะไรก็พูดคุยกัน โดยเฉพาะพบเห็นอะไรในข่าวแต่ละวันก็จะมาพูดคุยกัน เห็นได้ชัดเจนเช่นเข้าผู้เฒ่าผู้แก่ หรือคนมีอายุหน่อย เขาก็รอใส่บาตรพระ ระหว่างนั้นก็พูดคุยเรื่องการเมืองกัน เช่น ปู ยิ่งลักษณ์ จะโดนคดีมัย เขาถูกกักกันแล้ว นายกรัฐมนตรีขาดใจมาตรา 44 แก้ปัญหา เป็นต้น แต่ไม่ควรลืมนะ การเมืองในเทศบาลมันมีแดงและเหลืองบางครั้งต้องระมัดระวังพอสมควรในการพูด ตอนนี้เหลืองชอบใจนายกฯลุงตู่ แต่แดงไม่ชอบใจวิพากษ์การทำงานกันไปอย่างนี้ ซึ่งหากมองโดยภาพรวมแล้ว คิดว่า เป็นเรื่องของการตื่นตัวทางการเมืองดี”

“การพูดคุยสนทนาทางการเมือง ผมคิดว่า เป็นเรื่องที่ดี เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นว่าการอียัง รัฐบาลจะต้องรับรู้ เพราะรัฐบาลมาจากประชาชน การคุยกันทางการเมืองในอดีตก่อนยึดอำนาจ ก็ค่อนข้างโอเค แต่หลังยึดอำนาจแล้วจะเห็ดได้แบบระวังโตจกหน้อย แต่ผมยังเชื่อว่า การคุยเรื่องการเมือง คือ การพัฒนาประชาธิปไตยในบ้านเมืองเรา”

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

2.4) การร่วมรณรงค์หาเสียง ประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครอุดรธานีมีความนิยมต่อพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบอย่างชัดเจน เช่น ความนิยมต่อพรรคเพื่อไทย ความนิยมต่อพรรคภูมิใจไทย และความนิยมต่อพรรคประชาธิปัตย์ เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่นิยมพรรคเพื่อไทย อีกทั้งยังมีความนิยมต่อกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ลือเลื่องและเลื่องแดง ทั้งนี้ความนิยมทางการเมืองต่อพรรคการเมืองและกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมือง ต่างก็มีประชาชนร่วมรณรงค์หาเสียงและเข้าร่วมในกิจกรรมทั้งสิ้น โดยมีทัศนคติความเชื่อที่ว่า เมื่อร่วมดำเนินการกิจกรรมทางการเมืองกับพรรคและกลุ่มเหล่านี้แล้วจะได้การเมืองที่สนองต่อความต้องการของตนเองได้ แต่ภายหลังการรัฐประหารในปี 2557 เป็นต้นมา การตื่นตัวทางการเมืองจากการร่วมรณรงค์หาเสียงและเข้าร่วมทำกิจกรรมทางการเมืองกับพรรค และกลุ่มทางการเมืองเริ่มลดลงด้วยเหตุผลทางการเมืองที่ยังไม่เปิดพื้นที่ให้ประชาชนได้แสดงออกทางการเมืองได้อย่างสะดวกเท่าที่ควร ประเด็นการร่วมรณรงค์หาเสียงนี้ มีความคิดเห็นจากประธานชุมชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี 2 ท่าน ดังนี้

“การร่วมรณรงค์ทางการเมืองให้กับพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบนั้น ส่วนใหญ่แล้วประชาชนก็จะร่วมโดยอัตโนมัติ เขาเห็นว่าการร่วมรณรงค์หาเสียงให้กับพรรคที่เขาชื่นชอบเป็นการเผยแพร่แนวคิดที่เป็นนโยบายว่า หากได้เป็นรัฐบาลแล้วจะได้ในสิ่งที่พรรคการเมืองเขาได้ประกาศออกไป และน่าจะดีกว่าพรรคการเมืองอื่นที่ร่วมแข่งขันในการเมืองด้วยกัน การรัฐประหารครั้งล่าสุดนี้ต้องยอมรับว่าทำให้การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนค่อยๆ สิ้นสุดลง ไม่เป็นผลดีเลยหากพิจารณาในแง่ของพัฒนาการประชาธิปไตย”

“ประชาชนส่วนใหญ่เขาเห็นว่าการร่วมรณรงค์ทางการเมืองกับพรรคการเมืองที่ตนเองชื่นชอบนั้นเป็นเรื่องที่ดี และมีความรู้สึกว่าการร่วมรณรงค์แต่ละครั้งนั้น เป็นเหมือนกับการเผยแพร่แนวคิดอุดมการณ์ทางการเมืองอย่างหนึ่งให้กับคนทั่วไปได้รับทราบ และเขาก็มีความเชื่อลึกๆ ว่า แนวคิดหรือนโยบายที่เขากำลังร่วมรณรงค์นั้นเป็นสิ่งที่ดีย่อยากจะเผยแพร่”

2.5 การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และการออกเสียงประชามติร่างกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง ประชาชนจึงตระหนักในสิทธิ์ที่ตนเองมีอยู่และใช้สิทธิ์ผ่านการเลือกตั้งผู้แทนของตนเองเข้าไปทำหน้าที่แทนตนเอง การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการตื่นตัวทางการเมืองอย่างหนึ่งที่ประชาชนต้องการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมทางการเมือง อย่างน้อยได้เลือกผู้แทนหรือตัวแทนของประชาชนเองเข้าไปทำหน้าที่ดูแลรับผิดชอบและจัดสรรแบ่งปันผลประโยชน์ทางการเมืองเข้ามาพัฒนาพื้นที่ที่ผู้แทนที่ประชาชนได้เลือกเข้าไป ดังนั้น ประชาชนในชุมชนเทศบาลอุดรธานี ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งทุกระดับเป็นส่วนสำคัญที่จะพัฒนาการเมืองทุกระดับ โดยเฉพาะระดับท้องถิ่นที่ถือว่าอยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด อย่างไรก็ตาม การรัฐประหารในปี 2557 เป็นต้นมา การเลือกตั้งได้หยุดชะงักไป ทำให้กิจกรรมทางการเมืองไม่มีความต่อเนื่อง กิจกรรมการเมืองหนึ่งในนั้น คือ การเลือกตั้ง อย่างน้อยประมาณ 4-5 ปี ประชาชนไม่ได้มีโอกาสได้เลือกตั้งระดับชาติ เมื่อเป็นเช่นนี้การตื่นตัวทางการเมืองย่อมลดลงไปกับการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองที่ไม่มีความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งประเด็นการออกไปใช้สิทธิ์ออกเสียงนี้ ประธานชุมชนและกรรมการชุมชนในเทศบาลนครอุดรธานี แสดงความคิดเห็นไว้น่าสนใจ คือ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

“การไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและการลงประชามติต่างๆ ในอดีตนั้นประชาชนมีความศรัทธาคิดว่า การไปลงคะแนนเลือกผู้แทนเข้าไปแล้ว จะทำให้ปากท้องของประชาชนดีขึ้น แต่เมื่อเลือกเข้าไปแล้วกลับไม่เป็นอย่างที่คิด และยิ่งมีการปฏิวัติรัฐประหารเกิดขึ้นก็ยิ่งทำให้เห็นว่า ไม่ได้ช่วยแก้ไขปัญหปากท้องให้กับประชาชนได้อย่างแท้จริง จริงอยู่ว่าตอนแรกอาจจะดีก็จริงที่บ้านเมืองมีความสงบ แต่พอonanไปเศรษฐกิจเริ่มแย่ การยึดอำนาจไม่ได้ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นจริงอย่างที่คิด ทำให้ตอนนี้เริ่มคิดถึงการเลือกตั้งขึ้นมาทุกขณะเพราะหวังว่ารัฐบาลที่มาจากประชาชนมีความเป็นประชาธิปไตยจะสร้างความเชื่อมั่นให้กับต่างประเทศได้ และอย่างน้อยมีพื้นที่การแสดงออกทางการเมืองให้กับประชาชนหรือสร้างความตื่นตัวทางการเมืองให้กับประชาชน”

“เท่าที่สังเกตดูนะค่ะ การออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งทุกระดับ ไม่มาตั้งแต่เลือกประธานชุมชน เลือกนายกเทศมนตรี สส. สท. สว. ประชาชนในเขตเทศบาลให้ความสนใจเป็นอย่างดี ส่วนใหญ่ออกไปใช้สิทธิกันถ้วนหน้า คิดว่า พวกเขาคงเห็นว่า การไปใช้สิทธิเลือกตัวแทนเขาไปทำหน้าที่ เขาควรจะเป็นผู้เลือกเองและมีความคาดหวังด้วยนะว่า ถ้าไปเป็นตัวแทนแล้วต้องพัฒนา เห็นหลายครั้งเหมือนกันที่ประชาชนไม่เลือกซ้ำประธานชุมชน สท. เพราะเลือกไปแล้วไม่ได้ทำอะไรเลย แต่ถ้าถามว่า ก่อนหน้าการยึดอำนาจประชาชนตื่นตัวหรือไม่ คำตอบชัดเจนเลยว่า ใช่ แต่หลังการยึดอำนาจมา คิดแบบง่ายๆ มันไม่มีการเลือกตั้ง การเมืองมันปิดกั้นโอกาสแล้วจะมีความการตื่นตัวไปเลือกตั้งได้อย่างไร”

2.6) การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ประชาชนพึงแสดงออก เป็นต้นว่า การแสดงออกถึงข้อเรียกร้องทางการเมืองกรณีเห็นว่าการบริหารงานของผู้มีอำนาจเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง เป็นต้น และในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีต่างเคยมีประสบการณ์การร่วมชุมนุมกับกลุ่มการเมืองเสื้อแดงและเสื้อเหลืองเพื่อขับไล่รัฐบาลที่ตนเองไม่ชอบ การแสดงออกเช่นนี้หากมองในแง่ดีนับว่าเป็นการตื่นตัวทางการเมืองอย่างหนึ่ง หรือมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้รับทราบถึง การบริหารบ้านเมืองของรัฐบาลในขณะนั้น ดังนั้น การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีที่ผ่านมา มีการตื่นตัวทางการเมืองค่อนข้างมาก แต่ยังไม่อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการตื่นตัวที่ได้คุณภาพตามหลักวิชาการมากนัก เพราะเป็นไปตามกระแสทางการเมืองที่จุดกระแสติดในขณะนั้น อย่างไรก็ตามการรัฐประหารในปี 2557 เป็นต้นมา การร่วมชุมนุมทางการเมืองของประชาชนแทบจะไม่ปรากฏให้เห็น เนื่องด้วยบรรยากาศทางการเมืองอยู่ภายใต้การรัฐประหาร ซึ่งมีความผกผันกับพัฒนาการทางการเมืองประชาธิปไตยที่ต้องการให้คนในสังคมเกิดการตื่นตัวทางการเมือง ประเด็นการเข้าร่วมการชุมนุมทางการเมืองนี้ทั้งนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์และกรรมการชุมชนต่างมีความเห็นในประเด็นนี้ว่า

“การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดอย่างหนึ่งในข้อสงสัยที่มีต่อการบริหารงานของฝ่ายบริหารทุกระดับ ไม่ว่าประชาชนฝ่ายใดจะเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับการบริหารงานของฝ่ายบริหารก็ตาม สิ่งหนึ่งที่บ่งบอกถึงมิติเชิงบวกของการตื่นตัวทางการเมือง คือ การร่วมชุมนุมทางการเมืองที่อยู่ภายใต้กฎหมายบ้านเมือง และเป็นความรู้สึกร่วมทางการเมืองมากกว่าจะเป็นการปลุกระดมทางการเมืองจากฝ่ายการเมืองที่สูญเสียผลประโยชน์ หากมองในแง่ดีการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาล ก่อนการยึดอำนาจนั้น การเมืองเปิดพื้นที่ให้ทุกฝ่าย การเข้าร่วมของประชาชนมีมาก พอหลังจากยึดอำนาจการเมืองปิดไม่มีการทำ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

กิจกรรมทางการเมือง การตื่นตัวทางการเมืองน้อย จากลักษณะยืนยันได้ว่า ความสำคัญของการเข้าร่วมชุมนุมหากดำเนินการตามกฎหมายจะกลายเป็นพัฒนาทางการเมืองที่ดีเยี่ยม หรือที่หลายฝ่ายต้องการ คือ คุณภาพของการเมือง”

“อันที่จริงการชุมนุมประท้วงที่เกิดขึ้นในจังหวัดนั้น เป็นเรื่องที่ดินะหามองในแง่ของสัญญาณการพัฒนาประชาธิปไตยเพราะประชาชนได้ใช้สิทธิของตนเองและแสดงออกถึงความต้องการของกลุ่มตนเอง เพื่อให้ผู้มีอำนาจได้มองเห็นว่า กลุ่มหรือชุมชนต้องการให้ช่วยเหลืออะไรบ้าง และมีความเดือดร้อนอย่างไร การไม่เข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองนะสิ เป็นเรื่องแปลก หากจะเรียกว่าเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนะ แต่การเรียกร้องต้องอยู่ภายใต้กฎกติกาไม่ว่าอะอะอะไรจะเอากำลังออกมายึดอำนาจมันก็ไม่ไหวนะ การเมืองก็เดินหน้าไม่ได้นะสิ”

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “สภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี” มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลดังนี้

1) ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มค่อนข้างมีความเห็นต่อสภาพการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองในลักษณะไม่ยินดียินร้ายกับสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น เนื่องจากเคยประสบกับสภาวะทางการเมืองที่มีการแข่งขันอย่างถึงที่สุด ทำให้สังคมเกิดการแตกแยกไม่มีความเป็นปึกแผ่น หรือที่เรียกว่า “ความเป็นภราดรภาพ” เพราะยึดถือเอาผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้องมากจนลืมพิจารณาเห็นผลประโยชน์ส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนผ่านการเมืองไปในยุคสมัยใดก็ตาม ยังเห็นนักการเมืองหน้าเดิม หรือตระกูลเดิมที่มีการผูกขาดอำนาจทางการเมืองแต่เพียงกลุ่มเดียว และยังมีการยึดอำนาจ 2 ครั้งล่าสุด (2549 และ 2557) ประชาชนมีความคาดหวังว่า จะเป็นการยึดอำนาจเพื่อยุติปัญหาและสละสภาพปัญหาทางการเมืองที่เรื้อรังมานาน เช่น การทุจริตคอร์รัปชัน เป็นต้น แต่ความคาดหวังดังกล่าวไม่ได้มีผลแต่ประการใด เพราะไม่สามารถจัดการกับสภาพปัญหาเรื่องทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างคาดหวัง จึงเป็นบทพิสูจน์ว่าการจัดการกับสภาพปัญหามันเมืองทุกมิติต้องแก้ไขปัญหามันเมืองภายใต้บรรยากาศการเมืองประชาธิปไตยเท่านั้น สอดคล้องกับความเห็นของ เกษียร เตชพีระ (2558: 34-35) มองว่า การจัดการกับปัญหาทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมืองต้องแก้ไขด้วยประชาธิปไตยเท่านั้น ไม่มีประเทศไหนที่แก้ไขปัญหามันเมืองทุจริตคอร์รัปชันด้วยการใช้อำนาจเผด็จการ และถ้าผู้นำเผด็จการทุจริตคอร์รัปชันเสียเอง แล้วใครเล่าจะตรวจสอบ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2558: 23-24)

สภาพปัญหาทางการเมืองที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเมืองก่อนหรือหลังการรัฐประหารในปี 2557 ล้วนมีผลต่อการตื่นตัวของประชาชนทั้งสิ้น ผลที่เห็นได้ชัดเจน คือ ประชาชนเกิดการเบื่อหน่ายทางการเมือง เลือกตั้งก็ครั้งก็ได้แต่นักการเมืองหน้าเดิมและตระกูลเดิม หรือเมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลพลเรือนไปแล้วก็มีการยึดอำนาจฉีกรัฐธรรมนูญเป็นวงจรอุบาทว์ไปเรื่อย ๆ จนทำให้ประชาชนมีความรู้สึกเบื่อหน่ายไม่ยอมรับรัฐบาลที่มาจากการเมือง เพราะประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดว่า “การเมืองเต็มไปด้วยการแข่งขันทึกลับ” สอดคล้องกับ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

ความเห็นของ อรรถสิทธิ์ พานแก้ว (2559: 45) มองว่า การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ให้เห็นบ่อยครั้งภายใต้บรรยากาศทางการเมืองที่ไม่มีการเปลี่ยนผ่านไปตามครรลอง เป็นต้นว่า การยึดอำนาจจากรัฐธรรมนูญและร่างรัฐธรรมนูญ จัดตั้งรัฐบาลพลเรือนขึ้นใหม่ สุดท้ายสร้างสถานการณ์เพื่อยึดอำนาจอีกครั้ง กลายเป็นวงจรอุบาทว์ทางการเมืองอย่างไม่มีวันจบสิ้น ทำให้ประชาชนที่มีความตื่นตัวทางการเมืองอยู่แล้ว กลายเป็นความเฉื่อยชาทางการเมืองแทนที่

อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนผ่านทางการเมืองของประชาชน ลำพังจะโทษแต่เพียงการยึดอำนาจแต่เพียงฝ่ายเดียวก็ไม่ได้ เพราะยังมีอีกหลายปัจจัยที่เป็นเหตุทำให้การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนลดน้อยถอยลง เหตุปัจจัยดังกล่าว คือ ตัวของนักการเมืองที่เป็นผู้แทนปวงชน เมื่อได้อำนาจและจัดตั้งเป็นรัฐบาลบริหารประเทศแล้ว แต่กลับกลายเป็นว่าไม่บริหารประเทศให้เกิดธรรมาภิบาล ทั้งยังเป็นสิ่งที่ส่งส่ายแคลงใจทุกฝ่าย ซึ่งกลายเป็นชนวนเหตุสำคัญที่เป็นจุดอ่อนให้กลุ่มที่สูญเสียผลประโยชน์ทางการเมืองได้อ้างในการสร้างสถานการณ์เพื่อทำการยึดอำนาจ ดังนั้น สภาพทางการเมืองที่เกิดขึ้นดังที่กล่าวมานั้น ประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีได้เห็นและตระหนักเป็นอย่างยิ่งว่า ไม่ต้องการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองที่มีการแข่งขันกันจนเกินเลยขอบเขตกฎหมายและนำมาซึ่งความขัดแย้งของสังคม และในที่สุดสถานการณ์การตื่นตัว จึงลดน้อยถอยลงไปเรื่อยๆ จนกลายเป็น “พลเมืองที่มีความเฉื่อยชาทางการเมือง” อย่างไรก็ตามกลยุทธ์การสร้างการตื่นตัวทางการเมืองระยะยาวหากการเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง คือ การสร้างจิตสำนึกของความเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองให้กับประชาชนในพื้นที่ ประเด็นความเป็นหุ้นส่วนทางการเมืองนี้ ระพีพร คณะพล, สัญญา เคนาภูมิ และยุภาพร ยุภาส (2560: 53) พบว่า หุ้นส่วนทางการเมืองทั้งการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นจะต้องเริ่มจากการสร้างความรู้สึกให้กับประชาชนใน 3 มิติ ได้แก่ (1) ความไว้วางใจ (2) การแบ่งปันความรับผิดชอบ (3) ความสัมพันธ์และความร่วมมือร่วมใจ

2) ผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มให้ความเห็นว่า การตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานีที่มีความเด่นชัดมากที่สุด และเป็นแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนผ่านสู่ประชาธิปไตยแบบอารยะมากที่สุด คือ การรับฟังข่าวสารทางการเมืองผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นการรับฟังข้อมูลผ่านทางแอปพลิเคชันหลายประเภท อาทิ Line Youtube Facebook Instagram และอื่นๆ ที่เป็นช่องทางการสื่อสารที่ประชาชนสามารถรับทราบข้อมูลข่าวสารเหตุบ้านการเมืองได้อย่างทั่วถึง โดยประชาชนเกือบจะทั้งหมดมีอุปกรณ์สื่อสารดิจิทัล เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่เชื่อมต่อกับโครงข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์การสื่อสารที่ทันสมัยได้เป็นช่องทางสำคัญที่ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารทุกประเภท และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการเมืองค่อนข้างสูง เช่น การเลือกตั้งทั่วไป นอกจากประชาชนจะเข้าฟังการปราศรัยแล้ว ยังมีการศึกษาข้อมูลผ่านทางแอปพลิเคชันในอุปกรณ์การสื่อสารอีกด้วย การรับฟังข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ได้สร้างปรากฏการณ์การตื่นตัวทางการเมืองให้กับประชาชนค่อนข้างมาก เพราะอย่างน้อยได้เห็นประชาชนให้ความสนใจรับฟังรับชมข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากแหล่งข้อมูลที่มีความหลากหลาย หากรับฟังรับชมกันอย่างต่อเนื่องทุกวัน แน่ใจว่าประชาชนย่อมได้รับความรู้เพิ่มเติมเสมือนหนึ่งว่าเป็นการเรียนรู้ทางการเมืองไปในตัว ลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็นวิธีการสร้างการตื่นตัวทางการเมืองอย่างประสิทธิภาพ บุญทัน ดอกโธสง

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

(2559: 25) และสัญญา เคนาภูมิ (2559: 39) ได้ให้ทัศนะไปในทำนองเดียวกันว่า การชุมนุมประท้วงรัฐบาลหลายครั้งสิ่งที่สร้างปรากฏการณ์เรียกคนออกมาชุมนุมได้อย่างรวดเร็ว คือ สื่อสังคมออนไลน์ผ่านทางอุปกรณ์การสื่อสาร เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่ทันสมัย เป็นต้น หรือเรียกว่า “มือบมือถือ” ซึ่งแตกต่างจากสมัยก่อนกว่าคนจะตื่นตัวทางการเมืองได้ต้องใช้วิธีการเดินให้ข้อมูลหรือไม่ก็ประชาชนต้องมีความเดือดร้อนกันอย่างแท้จริง จึงจะเกิดการตื่นตัวทางการเมืองออกมาชุมนุมประท้วง

การตื่นตัวทางการเมืองผ่านการรับฟังข้อมูลข่าวสารทางสื่อสังคมออนไลน์ได้ทำให้เกิดพัฒนาการทางการเมืองในเชิงบวกมากขึ้น เพราะอย่างน้อยประชาชนให้ความสนใจต่อเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงเวลา แม้ว่าการเมืองในห้วงหลังการยึดอำนาจจะมีบรรยากาศที่ไม่เอื้อต่อการสร้างการตื่นตัวทางการเมืองให้กับประชาชนมากเท่าใดนัก แต่อีกมุมหนึ่งก็ไม่อาจจะห้ามการรับรู้ทางการเมืองที่ก่อให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนได้ เพียงแต่การตื่นตัวทางการเมืองผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์มิได้แปรสภาพไปสู่การเมืองบนท้องถนนอย่างที่เคยประสบกันมาในอดีต นอกจากนี้การตื่นตัวทางการเมืองจะกลายเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตยอย่างแท้จริง สิ่งสำคัญ คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในสาระทางการเมืองอย่างถูกต้อง ซึ่งอาจจะใช้พลังทางสังคมจากทุกภาคส่วนร่วมกันขับเคลื่อนบนวิถีทางประชาธิปไตยมากกว่าวิถีทางอื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัคริมา พลกำจัด, ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ และพรไทย ศิริสาธิตกิจ (2560: 99) พบว่า การใช้พลังทางสังคมในการขับเคลื่อนกฎกติกาในสังคมหรือธรรมาภิบาลอยู่ร่วมกันได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาประชาธิปไตยให้เกิดความยั่งยืน หรือการตื่นตัวทางการเมืองที่มีลักษณะความพอดีตามนัยยะทางการเมืองที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องกัน

3) เมื่อวิเคราะห์บทสรุปข้อค้นพบภาพรวมของการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธานี หลังจากการทำรัฐประหารโดย คสช. เมื่อปี 2557 แล้ว จะพบว่า การตื่นตัวทางการเมืองทุกประเด็น ไม่ว่าจะเป็นการเข้าร่วมรับฟังปราศรัยทางการเมือง การสนทนาประเด็นทางการเมือง การร่วมรณรงค์หาเสียง การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง และการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองนั้น ประชาชนมีความตื่นตัวไม่น้อยกว่าห้วงก่อนการรัฐประหาร ทั้งนี้เป็นผลมาจากโครงสร้างทางการเมืองที่ไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฐานิดา เฉลิมช่วง (2559: 58-59) พบว่า สภาพแวดล้อมและโครงสร้างทางการเมืองมีผลต่อการเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ หากโครงสร้างทางการเมืองเป็นประชาธิปไตย การเปิดกว้างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะมากกว่าโครงสร้างทางการเมืองเผด็จการ คณะผู้ยึดอำนาจไม่เปิดโอกาสให้มีการกิจกรรมทางการเมืองใด ๆ ทั้งสิ้น โดยอ้างว่า หากเปิดให้มีการทำกิจกรรมทางการเมืองจะทำให้เกิดเป็นความขัดแย้งทางการเมืองอีกครั้ง ในความเป็นจริง กิจกรรมทางการเมืองคือ เวทีในการอบรมกล่อมเกลากฎกติกาทางการเมืองที่สำคัญและมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับฐานล่างที่จะช่วยพยุงประชาธิปไตยในระดับประเทศให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืนสามารถทัดทานกับการทำรัฐประหาร ซึ่งไม่อาจจะคาดการณ์ได้ว่าเกิดขึ้นอีกหรือไม่ ประเด็นดังกล่าวนี้ ปิยบุตร แสงกนกกุล (2560: 29) ให้ความเห็นไว้ว่า ประชาธิปไตยจะมีความเข้มแข็งได้ก็ต่อเมื่อประชาชนทุกฝ่ายต้องร่วมกันสร้างขึ้นมา และต้องเริ่มจากประชาธิปไตยในระดับฐานล่างก่อน หากประชาธิปไตยมีความเข้มแข็งจากฐานล่างแล้ว จะเป็นเกราะป้องกันการรัฐประหารที่จะ

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

เกิดขึ้นได้ เนื่องจากประชาชนทั่วประเทศได้ตระหนักและเห็นความสำคัญร่วมกัน โดยไม่ยอมให้การรัฐประหารเกิดขึ้นซ้ำอีก ขณะที่ธรรมนูญ ธรรมนูญ (2559: 95-96) มองว่า ความเข้มแข็งของประชาธิปไตย คือ ประชาชนทุกฝ่ายรับรู้และเข้าใจในสาระสำคัญของประชาธิปไตยโดยสำนึกของตนเองภายใต้บรรยากาศและโครงสร้างทางการเมืองประชาธิปไตยมากกว่าจะถูกบังคับให้ยอมรับประชาธิปไตยในบรรยากาศโครงสร้างทางการเมืองเผด็จการ

ข้อเสนอแนะการวิจัย**1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**

1.1) จากผลการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า บรรยากาศการเมืองที่ไม่มีการเปิดโอกาสให้มีการจัดกิจกรรมทางการเมือง ทำให้ประชาชนไม่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองและไม่เห็นประโยชน์ของพรรคการเมือง ทั้งยังมีทัศนคติไม่ดีต่อภาพลักษณ์ของนักการเมืองอีกด้วย ดังนั้น รัฐบาล ควรจะมีมาตรการผ่อนปรนให้มีการจัดกิจกรรมทางการเมืองบางกิจกรรมได้ อาทิ การให้ประชาชนที่เป็นสมาชิกพรรคได้เข้ามาประชุมหารือแนวทางเมืองในอนาคต อย่างน้อยเป็นการลดความตึงเครียดทางการเมืองลงมาระดับหนึ่งให้กับประชาชนที่ต้องการแสดงออกทางการเมือง

1.2) จากการสัมภาษณ์เชิงลึกทำให้ทราบข้อมูลที่เป็นโยชนต่อการพัฒนาการเมืองในเชิงสร้างสรรค์ คือ การยึดอำนาจ 2 ครั้งที่ผ่านมา ประชาชนบางส่วนเห็นด้วยกับสถาบันกองทัพที่ออกมายุติปัญหาความวุ่นวายที่กำลังเกิดขึ้น แต่ขณะเดียวกันประชาชนอีกจำนวนมากไม่เห็นด้วยและเห็นว่าควรปล่อยให้การเมืองแก้ไขด้วยการเมืองระบอบรัฐสภา หมายถึง การยกเอาปัญหาบ้านเมืองทั้งหลายเข้าสู่การแก้ไขปัญหในสภาผู้แทนราษฎร ความคิดเห็นทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยต่างก็ส่งผลกระทบต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนทั้งสิ้น เนื่องจากประชาชนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองอย่างเปิดกว้างตามหลักการประชาธิปไตยได้ ดังนั้น เห็นควรให้รัฐบาลเร่งคืนอำนาจให้กับประชาชนโดยเร็ว เพื่อให้กระบวนการแก้ไขปัญหามองดำเนินไปด้วยกรอบกติกาที่เป็นประชาธิปไตย

1.3) แม้ว่าผลการวิจัยจะบ่งบอกให้ทราบถึงการตื่นตัวทางการเมืองที่เกิดจากการรับฟังรับชมข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ จะทำให้ประชาชนเกิดความตื่นตัวมากกว่าเหตุปัจจัยอื่นๆ แต่เมื่อพิจารณาตามหลักวิชาการอย่างละเอียดแล้วจะพบว่า เป็นเพียงแค่การรับฟังและรับชมที่ยังปราศจากการวิเคราะห์ด้วยตรรกะในทางวิชาการที่ถูกต้องอย่างที่ควรจะเป็น คล้ายกับการรับฟังข่าวสารที่ปรากฏในสื่อสารมวลชนโดยทั่วไปที่ไม่ได้พิจารณาตามหลักวิชาการ ทำให้เกิดวิกฤติการแตกแยกทางความคิดทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความเปราะบางทางการเมืองดังที่ปรากฏ ดังนั้น หน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภาครัฐ เช่น สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งทั่วประเทศในฐานะเป็นคลังสมองหลักทางวิชาการด้านรัฐศาสตร์ของประเทศ และหน่วยงานภาคประชาสังคมทุกประเภทในฐานะเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่รณรงค์ประชาธิปไตยอย่างเข้มแข็ง ควรลงพื้นที่สัมผัสวิถีชีวิตของประชาชนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างความเข้าใจในหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการเพื่อลดความคลาดเคลื่อนในสาระของประชาธิปไตยที่ได้รับผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ทุกประเภท

2) ข้อเสนอแนะนำไปปฏิบัติ

2.1) จากผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนในเขตเทศบาลนครอุดรธาณินั้น ทำให้เกิดการตื่นตัวทางการเมืองในทุกห้วงสถานการณ์ แม้ว่าอยู่ในห้วงของการยึดอำนาจก็ตาม แต่สิ่งที่น่าสนใจยิ่ง คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองเพียงบางแหล่งและปักใจเชื่อโดยไม่เปิดใจรับรู้ข้อมูลทางการเมืองอีกหลายแหล่งและนำมาเปรียบเทียบกัน ส่งผลให้เกิดความเข้าใจอย่างคลาดเคลื่อน ดังนั้น ประชาชนที่มีความตื่นตัวทางการเมืองอันเกิดจากการรับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ควรศึกษาข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากหลายแหล่งและคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผลก่อนจะตัดสินใจดำเนินการทางการเมือง

2.2) จากการผลวิจัยพบว่า การตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองของประชาชนกับทุกกลุ่มการเมือง เพราะเป็นไปตามกระแสทางการเมืองในขณะนั้นเข้ามามีบทบาทสำคัญ โดยไม่มีการคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผลทางตามหลักวิชาการ การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองที่ผ่านมา จึงเรียกได้ว่า “การตื่นตัวทางการเมืองชั่วขณะ” หรือ “การตื่นตัวในเชิงปริมาณเท่านั้น” ดังนั้น ประชาชนควรที่จะคิดวิเคราะห์ด้วยหลักการทางวิชาการมากกว่าเป็นไปตามกระแสอารมณ์ความรู้สึกทางการเมืองที่ถูกปลุกปั่นและกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ร่วม ซึ่งนำไปสู่การถูกสร้างให้เครื่องมือทางการเมืองของแต่ละฝ่าย

2.3) ผลการวิจัยที่พบ การตื่นตัวทางการเมืองเกิดจากปัจจัยส่วนหนึ่ง คือ ความนิยมทางการเมืองที่มีต่อพรรคการเมืองหรือกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ตนเองชื่นชอบ ซึ่งเป็นเรื่องปกติวิสัยในสังคมประชาธิปไตยที่พรรคการเมืองและกลุ่มการเมืองจะมีบทบาทกระตุ้นให้ประชาชนสนใจต่อการเมืองผ่านการสื่อสารในเชิงนโยบายสาธารณะ และทำให้ประชาชนมีความหวัง และนำไปสู่กระแสความนิยม แต่ที่ผ่านมามีความนิยมทางการเมืองมีผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองที่เกินเลยขอบเขตกติกาบ้านเมืองอย่างมีนัยสำคัญ และนำไปสู่ความขัดแย้งทางความคิดกลายเป็นวิกฤติทางการเมืองบ่อยครั้ง เพราะฉะนั้น ประชาชนในชุมชนควรจะหาเวทีพูดคุยกันและยอมรับในความแตกต่างทางความคิด ภายใต้อำนาจที่ว่า “แตกต่างแต่ไม่แตกแยก”

3) ข้อเสนอแนะการทําวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการทําวิจัยครั้งนี้เป็นแต่เพียงการศึกษาสภาพการตื่นทางการเมืองและการวิเคราะห์ประเด็นการตื่นตัวทางการเมืองในชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลนครอุดรธาณินเท่านั้น ทำให้ทราบแต่เพียงสภาพการตื่นทางการเมืองในขอบเขตพื้นที่เดียว คือ เทศบาลนครอุดรธาณิน แต่ยังไม่ทราบว่า มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองในขอบเขตพื้นที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น ในการทําวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่า ควรทําวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตื่นตัวทางการเมืองประชาธิปไตยของประชาชนในเขตเทศบาลนครขอนแก่น” ทั้งนี้เทศบาลนครขอนแก่นมีระดับการปกครองเท่าเทียมกับเทศบาลนครอุดรธาณิน ผลที่ได้จากการทําวิจัยจะเป็นประโยชน์ในเชิงการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกษียร เตชะพีระ. (2558). รัฐธรรมนูญไทย มองไปข้างหน้า. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ชาย โพธิ์สิตา. (2550). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชำนาญ จันทรเรือง. (2560). เมื่ออำนาจรัฐใช้การไม่ได้. กรุงเทพฯ: ประชาไท.
- ฐานิตา เฉลิมช่วง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับเทศบาล จังหวัด
ฉะเชิงเทรา. *วารสารชุมชนวิจัย*. 10(1), 58-59.
- ธรรมรัตน์ ธรรมยาฤทธิ์. (2559). การเมือง: ผลประโยชน์และความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ: นาคาการพิมพ์.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2559). รัฐประศาสนศาสตร์เชื่อมโยง AEC ก้าวสู่ความมั่นคง 2020. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ปิยบุตร แสงกนกกุล. (2560). ศาลรัฐประหาร. กรุงเทพฯ: ฟาเดียวกัน.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร.
(รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ระพีพร คณะพล, สัญญา เคนาภูมิ และยุภาพร ยุภาส. (2560). นวัตกรรมการสร้างความเป็นหุ้นส่วนทางการ
บริหารงานท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา ยุทธศาสตร์ลุ่มแม่น้ำโขงภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารการบริหาร
ท้องถิ่น*. 10(3), 52 - 75.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2558). ทิศทางการปฏิรูปการเมืองไทย: ทางออกหรือทางตัน. กรุงเทพฯ: ประชาไท.
- วัฒนา แซ่โง้ว. (2555). ความตื่นตัวทางการเมืองของเยาวชนในสถาบันอุดมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครกับ
การพัฒนาวัฒนธรรมทางการเมืองประชาธิปไตย ช่วงปี 2549-2554. คุชชินีพนธ์ปรัชญาคุชชินีบัณฑิต
สาขาวิชาสื่อสารทางการเมือง วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- วิศาล ศรีมหาโร. (2554). การเมืองไทยระบบหรือคน: การพัฒนาวัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ของประชาชน. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*. 3(3), 63.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2559). การตัดสินใจทางการเมืองแบบวิถีประชาธิปไตย: แนวคิดและรูปแบบลักษณะ.
วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์. 33(2), 39-40.
- อัครีมา พลกำจัต ญฐพงศ์ จิตรนิรัตน์ และพรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2560). ธรรมนูญลุ่มน้ำภูมิ: ประชาธิปไตยฐานราก
กับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. *วารสารการบริหารท้องถิ่น*. 10(1), 98 - 118.
- อรรถสิทธิ์ พานแก้ว. (2559). ปอกเปลือกสภาสูง: เกมอำนาจ การตรวจสอบ และผลประโยชน์. สืบค้น
เมื่อ 5 กรกฎาคม 2560, จาก <https://thaipublica.org/2014/04/inside-thai-parliament-3/>
- Huntington, S. (1971). The Change to Change: Modernization, Development, and
Politics. *Comparative Politics*. 3(3), 283-322.

Translated Thai Reference

- Chalermchuang, T. (2016). Factors affecting people's political participation at municipal level
in Chachoengsao province. *Research community journal*. 10(1), 58-59. (In Thai)

ปีที่ 11 ฉบับที่ 2 (เมษายน – มิถุนายน 2561)

- Chanrueng, C. (2018). *When the state powers didn't work*. Bangkok: Prachathai Press. (In Thai)
- Dokthaisong, B. (2016). *Public administration links AEC to the wealthy 2020*. Bangkok: Panyachon Press. (In Thai)
- Kantikun, P. (2010). *A political participation model of the people in Dusit district, Bangkok* (Research Report). Bangkok: Suansunandha Rajabhat University. (In Thai)
- Kanapon, R., Kenaphom, S., & Yupas, Y. (2018). Innovative of building local administrative partnerships in Mekhong strategic province of the northeastern. *Local Administration Journal*, 10(3), 52 - 75. (In Thai)
- Kenaphoom, S. (2016). Political decision on the democratic way of life: concept and forms. *Humanities & Social Sciences*, 33 (2), 39-40. (In Thai)
- Pothisita, C. (2007). *Science and art of qualitative research*. Bangkok: Amarin Press. (In Thai)
- Polkamchad, A., Chitniratna, N., & Sirisatidkid, P. (2018). Phumi watershed charter: grassroots democracy and the management of natural resource and environment. *Local Administration Journal*, 10(1), 98 – 118. (In Thai)
- Phankaew, A. (2016). *Supreme council peeling: empowering game, inspection and benefit*. Retrieved July 3, 2016, from <https://thaipublica.org/2014/04/inside-thai-parliament-3/>. (In Thai)
- Saengkanokkun, P. (2016). *Coup court*. Bangkok: Fadiewkan Press. (In Thai)
- Sengphairogh, W. (2012). *Political consciousness and the development of democratic political culture among the youths in education institutes in Bangkok during B.E. 2006-2011*. Dissertation for the degree of doctor of philosophy program in political communication political communication college Krirk University. (In Thai)
- Srimahawaro, W. (2011). Thai political system or people: cultural development and people political participation. *King Prajadhipok's Institute*. 3 (3), 63. (In Thai)
- Techapeera, K. (2015). *Thai constitution and looking forward*. Bangkok: Thammasat University Press. (In Thai)
- Thammayarit, T. (2016). *Politics: Benefits and Conflict*. Bangkok: Naga Press. (In Thai)
- Theeravakin, L. (2015). *Thai political reform: exit or stalemate*. Bangkok: Prachathai Press. (In Thai)